

Székely Árpád rajza.

KÜLFÖLD.

Míg a magyar képző- és iparművészet erejét a nyilvánosság előtt télnak évadján fejti ki a legnagyobb mértékben, a külföldön a művészi szezon, mely ott kora ősszel kezdődik, tavasszal éri el tetőpontját. Budapesten a tavaszi műkiállítás a télnél rendszerint gyöngébb s iparművészeti szempontból semmi figyelemre méltó dolgot sem mutathat föl. A külföld műtárlatainak kisebb művészi föladatak megoldásával a java festők és szobrászok mindig tömegesen szerepelnek s nemcsak új motívumokkal gazdagítják aktív közreműködésük révén a művészi ipart, hanem újabb és újabb technikai problémákkal is sok kedvvel foglalkoznak.

Az a körülmény, hogy a budapesti műcsarnokban rendszerint néhány kölcsönzött szőnyegen kívül sem a plasztika, sem a festészet körébe vágó iparművészeti jellegű műtárgy nem látható, arra vall, hogy egy-két iparművészeti tárlatunkon hűségesen résztvevő mesterünkön kívül képzőművészeink zömét még ma sem hatja át az art nouveau eszméje. A modern művészet törekvései nálunk eddigelé jóformán csak a festészetben s itt is csak a festékek minél fortélyosabb

keverésében, a szokatlan ecsetkezelésnek erőltetésében nyilvánulnak, amely hogy mily alárendelt jelentőségű dolog, arról könnyen meggyőződhetik, aki a külföld műtárlatait szemügyre veszi. Az individualizmus, a modern művészetnek ez egyik jelszava, nálunk túlnyomó részben csak a külsőségekben jelentkezik s nem a műtárgyak szellemi tartalmában. Az art nouveau-nak attól a törekvésétől pedig, hogy a művész az életnek dolgozzék, nálunk a legtöbb festő és szobrász mind máig idegenkedik. Művészeink a leggyöngébb ötleteiket is a múzeumok csarnokaira számító apparátussal dolgozzák föl, a kontaktust a testvérművészetekkel nem igen keresik; innen van, hogy művészi életünkben hiába keressük azt a pezsgő elevenséggel teljes lüktetést, amely a külföld jelentősebb országainak a művészetét mindenfelé s mindinkább áthatja, hogy képzőművészeti tárlataink, egy-két művészünk egyéni fejlődésén kívül, az általános egyoldalúság okozta kedvetlenségről, elernyedésről tesznek csak bizonyosságot.

A képzőművészet összes ágai egyesítésének az eszméjét már Bécsben is egész következetességgel vitték keresztül, amely

város pedig nálunk általában a maradiság fészke a hirében áll. A Künstlerhaus és a Secession abban versenyez egymással, hogy minél közelebb férközzék az élethez, mesterei az élet követelményeivel számolnak s a modern élet eszméi minél hathatósabb visszatükröztetésében versenyeznek egymással. A közvéleménynek nyomása alatt a bécsi Secessió szakítani kezd a szertelenségekkel, amelyek működését eddig jellemezték, amelyeknek bizarr műcsarnoka épületében maradandó monumentumot is emelt. E palotában, mely egy festői koncepció s bravurral van megmintázva, de nincs fölépítve, a mostani tavaszi műtárlat általános képével már alig különbözik a Künstlerhaus kiállításától, annál kevésbé, mivel ez viszont a modern törekvésektől való merev elzárkózásról kezd mindinkább letenni. Mindkét műkiállításban szerepelnek jeles mesterek, mind a kettő bír gazdag iparművészeti osztálylyal is, amelyben ha a külföldi művészek még le is verik a bécsieket, ez utóbbiak haladása el nem vitatható. A Künstlerhaus iparművészeti részében számra nézve a müncheni Berlepsch-Valendas tervezetei után készült modern stílusú bútorok és ércedények dominálnak, amelyek közül különösen az utóbbiak tűnnek föl a fölöttebb változatos motívumaik ötletes alkalmazásával s briliáns technikájukkal. A francia mesterek közül Fremiet ötvösmunkákra emlékeztető részletezéssel megmintázott pompás apró plasztikai műtárgyai keltenek föltűnést; igen szép vázát állított ki Injalbert; míg Lefebvre Hippolyt egész sor egyes medaillonnal szerepel.

A bécsi Secession tavaszi kiállítása ránk nézve annival érdekesebb, hogy versenytársánál még következetesebben viszi keresztül az azt nouveau eszméjét. Épületének a belseje elmozdítható falakkal bír, amelyek tárlatonként az interieurök más és más elrendezését, kiképzését és díszítését teszik lehetővé. A középső terem ez idén Olbrich tervezete után készült s természetes nagyságú modellje egy szobrászati múzeum előcsarnokának, modern stílusban. Ennek a teremnek a díszítése sem ment min-

den szertelenségtől s aranyozott falaival a látogatót különösen az itt elhelyezett szobrok legszenzációsabbjának: Strasser Artur a párisi világkiállításra szánt hatalmas koncepciójának a nézésében zavarja meg, amely Marcus Antonius császárt tünteti fel orosz-lánoktól vont kocsiján.

A bécsi Secession kiállítási termeit szobor, kép jóleső változatossággal tölti meg, az egyes helyiségek bútorokkal is el vannak látva, amelyek az iparművészeti múzeum igazgatójának, Scalának hatása alatt tért fogláló modern szellemet tükröztetnek vissza. A Scala és a bécsi iparművészeti társulat között fölmerült konfliktus, amelyről a múlt számunkban volt szó, újabban békés elintézését nyert, ami bizonyára csak jó hatással lesz a bécsi iparművészetre. A Secession iparművészeti termében a Nocq fadomborművű szerpentin táncosnője kelt föltűnést s a nálunk is ösmert Charpentier Alexandre újabb művei, amelyeket a The Studio már februári számában ismertetett. A világhírű mester közföltűnést keltett lábas-órája is Bécsben látható most, talapzatán a párkák gyönyörű domború műveivel, tetején a „La fuite de l'Heure“ aranyozott bronz-szoborcsoportozatával, e festői, a szobrászat korlátain azonban még sem túlsapongó, remek koncepcióival, amely fejlődése tetőpontján tünteti föl a mestert s amelynek részletesebb ismertetésébe csak azért nem fogunk, mivel kilátásunk lehet rá, hogy az egész világot bejáró diadalútjában a mi műkiállításaink egyikére is bizonyára el fogja küldeni remekét a magát nálunk már otthonosan érző Charpentier.

A jelentősebb külföldi műtárlatok, mint a nemzetközi velencei műkiállítás, a párisi két Salon sokkal későbbben nyíltak meg, semminthogy iparművészeti eseményeikről már a jelen számban számolhatnánk be s azért szemlénk további folyamán, amennyiben szűk terünk megengedi, a külföldi iparművészetnek néhány, a műkiállításokon kívül mutatkozó jelenségére terjeszkedünk ki.

*

La Société de „l'Art dans Tout.“ Ily elnevezéssel Párisban jeles művészekből álló egyesület működik, amelynek tagjai oly közhasználati tárgyak kieszelésével és kivitelével foglalkoznak, amelyeken a praktikus célok szem előtt tartásával harmóniában igazi művészet érvényesül: vagyis francia iparművészet fejlesztését tűzték ki céljukul. Az „Art et Decoration“ című francia folyóirat márciusi száma képekkel ellátott cikkben számol be működésükről, amelyet a szenzáció-hajhászás kerülése, tisztult ízléssel párosult egyszerűség, a nemzeti hagyományokhoz való ragaszkodás, de a korral való haladás is jellemez. *Damp*-tól, a jeles francia szobrásztól, aki a párisi Hotel de Ville, Opera Comique és a Luxembourgban levő művei után ismeretes, néhány ékszer, köztük az órák allegorikus domborműví képeivel díszített zseb-óratokat mutat be, továbbá egy ebédlőbe szánt ajtót, amely egyszerűen faragott kerettel, fényezetlen deszka-lapokkal bír, amelyeket búzakalászt s gyümölcsöt föltüntető faragványok s kovácsolt vasalások díszítenek. *Hérol*d bútorain az angol stílusnak a francia szellemességgel való enyhítésére törekszik; *Augst*, aki *Damp*t tanítványa, egyik székének a biznysága szerint, mintha a modern stílus és az empire összeegyeztetésén fáradozna: műve esztetikai szempontból kifogástalan s praktikus céljának megfelel. — Az „Art et Décoration“ ugyane füzetében *Sauvage* Henri francia építésről is találunk terjedelmes méltatást, aki java működését szintén az iparművészet terén fejti ki s azzal ennek csaknem összes ágait felöleli.

A művészi szellem hódítása. Hogy mily diadalmasan érvényesül a „l'Art dans Tout“ jelszava, annak Franciaországban újabb jele az a verseny-pályázat, a melyet az L'Art Décoratif művészi játékkártyák rajzaira hirdetett ki. Az első díjat *Josso*, az ismert párisi rajzoló, nyerte el, a ki játékkártyáknak pompás karikatúrákat festett s ezenkívül egész kártyajátékkészletet; asztalkát, szőnyeget, kártyadobozt is tervezett. A második díj nyertese *Vallotton*

lett, a ki kevésbbé dekoratív hatású, de szintén szerfölött ötletes rajzokat készített. E játékkártyák lebélyegezve Németországban is forgalomba bocsáttattak s mindkét fajtájukból a „Dekorative Kunst“ februáriusi száma közöl bő sorozatot sikerült reprodukciókban.

Népszerű lakásberendezési kiállítás rendeznek Drezdában, a város kiállítási palotájában, a melyet folyó évi nov. 18-án készülnék megnyitni s a mely 1900. évi június 7-ig fog tartani. A kiállítás célja a nálunk szintén a jövő rendezendő iparművészeti tárlatával azonos: a kevésbbé vagyonos emberek lakásába való egyszerű, de művészi formájú butorzatnak a bemutatása. E célt az által is akarják elősegíteni, hogy tervezők részére pályázatot hirdetnek ki; az erre beküldött legújabb rajzokat megvásárolják s a kiállításra való kivitelükről gondoskodnak, a melylyel kapcsolatban ismét újabb pályázat lesz a kivitelben versenyző iparosok részére.

Ónedények. A mióta a porcelán gyártás Európaszerte elterjedt, az ónedények használata egészen kiszorult a háztartásból. Korunk egyre virágzóbb iparművészete nemcsak működési körének a kiterjesztésében halad mind gyorsabb léptekkel előre, hanem új technikákkal, új vagy elavult anyagok belevonásával is gyarapítja azt. Az utolsó évtizedben az ónöntés kelt új lendületre, a mely a közhasználatban elavult anyagának művészi célokra való fölhasználásával igyekszik létjogosultságot szerezni, a mit az ónedények tekintetében már el is ért. *Briot* Francois ónedényei, *Temperantia*-tálai világhírűek, a német *Enderlein* Gáspár is sok kiválót hozott létre e tekintetben. A „Deutsche Kunst und Dekoration“ márciusi száma most a kölni Kayser Engelbert ónedényeit ismerteti, a kinek nagyszabású ónöntő műhelye van, a mely technikai és művészi kivitel dolgában egyaránt kiváló alkotásokat produkál. Modern formájú ónedényei erőművi uton létrehozott tompa fénynyel birnak, a mely a francia medailleurök munkáinak a finom-

ságával vetélkedő domború műví díszítésének minden nyers vonástól ment pompás hatást kölcsönöz. A növény- és állatvilágból merített motívumai alkalmazásában japán hatások érezhetők, a figurális dísz a francia apró plasztika kecsességére emlékeztet. A Kayser-féle ónedények különböző rendeltetésre készülnek s praktikus célokra való fölhasználásukat is lehetővé teszi ólomtól mentes óntözetük, a melynek összeállítását az öntőműhely szabadalma.

Új freskó-tehnika. A díszítő festészetnek, különösen a házak homlokzatain való nagyobb mérvű térfoglalását van hivatva elősegíteni a freskó festészetnek új tehnikája, a melyet a kopenhágai *Matthiesen* Oszkár talált föl, a ki Münchenben a bajor nemzeti múzeum falfestményein már próbáját is adta vívmánya életrealitásának. Az építészek eddig általában óvakodtak attól, hogy a házak homlokzatát festett díszítéssel lássák el, mivel az idő viszontagságai ezt csakhamar tönkretették, bármily gonddal készült is a freskófestés. *Matthiesen* új módszerének a lényege e téren abban áll, hogy a nedves vakolat rétegre festett képeket folyékony szénsavval impregnálja, mi által a festéssel bevont mészrétegnek szénsavval való vegyi egyesülését gyorsabbá teszi s azonkívül a felületén való hirtelen megszáradását is megakadályozza. *Matthiesen* módszeréről a lip-

csei „Kunstgewerbeblatt“ áprilisi füzetében maga számol be kimerítő részletességgel.

Xylektypom. Ezzel a furcsán hangzó szóval a fa megmunkálásának egy új módját nevezik, a melynek a közel jövőben a bútortiparban bizonyára nagy szerepe lesz. Eddig egyedül a düsseldorfi *Buyten és fiai* cég alkalmazza ezt az új eljárást, s találmányára az összes államokban szabadalommal bír. Az új találmánynak lényege az, hogy a deszkák és gerendák felületén érdekes rajzot képező évgűrűk határvonalait, edzés és mehanikus behatások által reliefszerűen kiemelik. Hasonlóan azokhoz a fafelületekhez, melyek az idő viszontagságainak sokáig kitéve vannak. Megjegyzendő, hogy a japánok már régóta ismerik és alkalmazzák ezt az eljárást, mely elég egyszerű. A fa síma felületét bizonyos savakkal kezelik, s aztán a megpuhult részekre homoksugarakat eresztenek, melyek a keményebb rostozatra nem hatnak s csak a puha, szélesb felületet mélyítik. Erre drótkefékkel és durvább szövetekkel dörzsölik a fát, a melyből a kemény rostozat mindinkább kiemelkedik. Eddig főleg egyes amerikai conifera-fajokon (Carolina pine, Yellov pine, Pitch pine) értek el kedvező eredményt ezzel az eljárással. Az ilyenképpen preparált falemezek igen alkalmasak arra, hogy a bútorokon a festett, faragott vagy intarziával díszített részeket pótolják.

ABT